

Titel: Om Rosenkilde, Mynster, Goldschmidt m.m.

Citation: "Om Rosenkilde, Mynster, Goldschmidt m.m.", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K27*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2011 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-p372-kom-root.pdf> (tilgået 08. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K27

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **Successionen** : tiden som en række af punkter, der følger efter hinanden.

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 2

◀ **mærkeligt** : tydeligt.

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 3

◀ **qua** : lat. i egenskab af, som.

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 8

◀ **idyllisk Digter** : Der kan være tænkt på en digter som H.V. Kaalund, der nylig havde udgivet *Fabler for Børn*, Kbh. 1845, ktl. 1572.

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 8

◀ **Myndigheds Dialektik** : SK har behandlet temaet om myndighedens dialektik i manuskriptet til »Bogen om Adler« (1846-47; *Pap.* VII B 235, s. 143f.)

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 13

◀ **Myndighed er en specifik Qualitet ... men Myndigheden gjør Alt** : Passagen er et citat fra SKs manuskript til »Bogen om Adler«, hvor det hedder: »Hvad er da Myndighed? Er Myndighed Lærens Dybsind, dens Fortrinlighed, dens Aandrigthed? Ingenlunde. Dersom Myndighed saaledes blot skulde betegne i en anden Potens eller redupliceret, at Læren er dybsindig: saa er der netop ingen Myndighed; thi hvis da en Lærende heelt og fuldt ved Forstaaelsen tilegnede sig denne Lære, saa blev der jo ingen Forskjel tilbage mellem Læreren og den Lærende. Myndighed er derimod Noget, som bliver uforandret, som man ikke kan erhverve ved paa det fuldeste at have forstaaet Læren. *Myndighed er en specifik Qualitet der træder til andetstedsfra og netop kvalitativt gjør sig gjeldende, naar Udsagnets eller Gjerningens Indhold æsthetisk er sat i Indifferents.* Lad os tage et Exempel, saa simpelt som muligt, hvor dog Forholdet viser sig. Naar Den der har Myndigheden til at sige det, siger til et Menneske: gaae!; og naar Den der ikke har Myndigheden siger: gaae!: saa er jo Udsagnet (gaae!) og dets Indhold identisk, æsthetisk vurderet er det om man saa vil lige godt sagt, men Myndigheden gjør Forskjellen« (*Pap.* VII 2 B 235, s. 143). – **sat i Indifferents**] gjort ubetydeligt. – **gjør Alt**: gør hele forskellen.

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 14

◀ **en Konges Myndighed** : se SKs manuskript til »Bogen om Adler«, hvor det hedder: »Lader os imidlertid et Øieblik dvæle ved nogle Exempler paa saadanne saakaldte og i Timelighedens Vilkaar sande Myndigheds Forhold mellem Menneske og Menneske qua Menneske, for derved at blive opmærksom paa den væsentlige Betragtning af Myndigheden. En Konge antages jo at have Myndighed. Hvoraf kommer det nu, at man endog støder sig over at en Konge er aandrig, er Kunstner o:s:v:? Det kommer dog vel deraf, at man hos ham væsentligen accentuerer den kongelige Myndighed, og i Sammenligning med denne finder almindeligere Bestemmelser af menneskelig Differents at være et Forsvindende, et Uvæsentligt, et forstyrrende Tilfældigt. Et Regjerings-Collegium antages at have Myndighed i sin bestemte Kreds. Hvoraf kommer nu, at man vilde stødes, hvis et saadant Collegium i sine Decreter f. E. var virkelig aandrig, vittig, dybsindig? Fordi man ganske rigtigt kvalitativt accentuerer Myndigheden. At spørge om en Konge er Genie – for i saa Fald at ville lyde ham, er i Grunden Majestæts-Forbrydelse; thi i Spørgsmaalet er indeholdt en Tvivl i Retning af Underkastelse under Myndighed. At ville lyde et Collegium, dersom det kan sige Vittigheder, er i Grunden at gjøre Nar af Collegiet. At ære sin Fader, fordi han er et udmærket Hoved er Impietæt« (*Pap.* VII B 235, s. 146).

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 19

◀ **en Politiebetjents** : se følgende kommentar (437,21).

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 20

◀ **en Lærers Myndighed** : se SKs manuskript til »Bogen om Adler«, hvor det hedder: »Dersom Myndigheden ikke er det Andet (το ετερον), dersom den paa nogen Maade blot skulde betegne en Potenseren indenfor Identiteten saa er der netop ingen Myndighed. Dersom saaledes en Lærer er sig begejstret bevidst at han selv eksisterende udtrykker og har udtrykt med Opoffrelse af Alt den Lære han forkynder: saa kan denne Bevidsthed vel give ham en vis og en fast Aand, men det giver ham ikke Myndighed. Hans Liv som Beviis for Lærens Rigtighed er ikke det Andet (το ετερον) men er en simpel Fordoblelse. Det at han lever efter Læren beviser ikke at den er rigtig; men fordi han selv er overbeviist om Lærens Rigtighed derfor lever han efter den. Derimod, hvad enten en Politie-Officiant f. E. er en Slyngel eller han er en retskaffen Mand, saasomt han er i Function har han Myndighed« (*Pap.* VII B 235, s. 143).

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 21

◀ **Reduplicationen** : egl. gen-fordoblingen, gentagelsen, i grammatikken: fordoblingen el. gentagelsen af stavelser el. bogstaver. Af SK ofte benyttet om refleksionsforhold, hvor noget abstrakt gentages (virkeliggøres) i konkret praksis el. eksistens.

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 21

◀ **Christus lærte med Myndighed** : se SKs manuskript til »Bogen om Adler«, hvor det hedder: »Lad os tage Exemplet saa simpelt men netop derfor ogsaa saa iøjnefaldende som muligt. Naar Christus siger 'der er et evigt Liv'; og naar theologisk Candidat Petersen siger 'der er et evigt Liv': saa sige de Begge det Samme, der er ikke i det første Udsagn indeholdt mere Deduction, Udvikling, Dybsind, Tankefylde end i det sidste; begge Udsagnene ere æsthetisk vurderede lige gode. Og dog er der vel en evig kvalitativ Forskjel! Christus er som Gud-Mennesket i Besiddelse af den specifikke Myndigheds Qvalitet, hvilken ingen Evighed kan mediere eller lægge Christus paa lige Linie med den væsentlige menneskelige Ligelighed. Christus lærte derfor Myndighed. At spørge om Christus er dybsindig er Blasphemie, og er Forsøg paa underfundigt (det være nu bevidst eller ubevidst) at tilintetgjøre ham, thi i Spørgsmaalet er indeholdt en Tvivl i Retning af hans Myndighed, og gjort et Forsøg paa i næsviis *Ligefremhed* at ville vurdere og censurere ham, som var han til Examen og skulde overhøres, istedenfor at han er den, hvem al Magt er given i Himlen og paa Jorden« (*Pap. VII B 235, s. 146f.*).

I trykt udgave: Bind 27 side 437 linje 24

◀ **Rosenkilde som »Hummer.«** : Se journaloptegnelsen NB2:217, fra okt. 1847, hvor SK skriver: »Jeg kunde have Lyst til en lille literair Mystification, ved fE at udgive Noget, jeg vilde kalde 'Ungdoms-Arbejder' og i hvis Forord jeg vilde træde op som en ung Forfatter, hvis første Arbejde dette var. / Jeg vilde kalde mig Felix de St. Vincent[...] Indholdet skulde være / 1) Krisen i en Skuespillerindes Liv. / 2) Lovtale over Efteraaret. / 3) Rosenkilde som Hummer. / 4) Skrift-Prøver«, *SKS 20, 225*. – Christen Niemann Rosenkilde (1786-1861), da. skuespiller, fra 1815 ansat ved Det kgl. Teater; han havde en meget smuk tenorstemme og udførte bl.a. en række komiske roller i Ludvig Holbergs komedier og i vennen J.L. Heibergs vaudeviller; sidstnævnte bidrog til vaudevillens succes som genre samt til Rosenkildes egen popularitet. Han spillede retsbetjent Hummer med en burlesk komik i Heibergs vaudeville *De Uadskillelige* (1827) fra dens første opførelse på Det kgl. Teater i juni 1827 helt frem til 1860 (mere end 100 gange). Den samtidige teaterhistoriker Thomas Overskou taler i *Den danske Skueplads*, bd. 4, om »Rosenkildes igjennem en heel Generation for det altid overstrømmende friske Lune beundrede Hummer«, s. 824. I 1844-45 blev stykket opført to gange, 1845-46 syv gange og i 1846-47 to gange, sidste gang 2. marts 1847; derefter først igen den 8. marts 1849 på Hofteateret til ære for Rosenkildes datter, Julie (1845 gift Sødtring). Julie Weber Sødtring har bevidnet, hvordan hendes far og SK kendte hinanden, jf. *Søren Kierkegaard truffet. Et liv set af hans samtidige*, udg. af Bruce H. Kirmmse, Kbh. 1996, s. 134f.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 1

◀ **idet mindste 2 Aar siden jeg saae ham sidst som Hummer** : For så vidt som optegnelsen her er skrevet i 1847, sigtes der til en af opførelserne i enten sæson 1844-45 eller 1845-46.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 8

◀ **Stykket** : dvs. J.L. Heibergs vaudeville *De Uadskillelige* (1827), optrykt i Heiberg *Skuespil* bd. 1-7, Kbh. 1833-41, ktl. 1553-1559; bd. 4, 1835, s. 223-348.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 11

◀ **»Djævelskabet«** : i dagligsproget: tøjriet, vrøvlet, plageriet.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 11

◀ **den simple Mand** : den jævne mand.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 12

◀ **Diaboliske** : djævelske, onde.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 12

◀ **Skindbuxer - Parapluie (...) i Sommerens Tid** : I *De Uadskillelige*, som udspiller sig om sommeren, anføres, at »Hummer bærer en gammel Parapluie«, s. 259 (sml. s. 290, 300, 316). Der er dog torden i luften, senere regn! Hummer har imidlertid indgået den aftale med Klister, at han vil følge ham arm i arm, indtil Klister har bragt en pengegæld ud af verden. I en situation kommer Klister da gående med sin kæreste i den ene arm og Hummer i den anden, idet Klisters paraply skærmer dem alle. Hummer bliver spurgt, hvorfor han

ikke bruger sin egen paraply. Han vil udadtil af venskab, indadtil af embedspligt, ikke slippe Klister (jf. scene 27). Teksten oplyser intet om hans bukser.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 17

◀ **er ikke** : dvs. men er det ikke.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 17

◀ **»offentligt Ansigt«** : sigter til 11. scene af *De Uadskillelige*, hvor betjent i underfogedens kontor, Hummer, som er ude for at indkassere penge fra skyldnere, finder den gældsatte Klister sovende. Han vækker ham, og Klister siger: »Jeg veed ikke, om jeg drømmer endnu, men Deres Ansigt forekommer mig bekendt«, hvortil Hummer svarer: »ja, uden at rose mig selv, mit Ansigt er jo paa en Maade et offentligt Ansigt«, s. 260.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 18

◀ **Traurige** : sørgelige.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 21

◀ **ad modum** : lat., i stil med.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 22

◀ **den evige Jøde** : el. Ahasverus, sagnskikkelse, der som straf for at have forbrudt sig mod Jesus skulle vandre fredsløs omkring på jorden til evig tid.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 23

◀ **han selv er et Rettens Redskab** : Den godmodige og høflige Hummer, som 'altid er til tjeneste', vil dog - af embedspligt - ikke slippe sit tag i Klister (som på sin side ikke vil slippe sin kæreste).

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 26

◀ **dira necessitas** : lat. »grusom (hård) nødvendighed«, citat fra Horats' *Oder* 3, 24, 6. Egentlig sigtes der til skæbnegudindernes (lat. dirae) ubarmhjertige afgørelser, jf. *Q. Horatii Flacci opera. Nova editio stereotypa*, Leipzig 1828, ktl. 1248 , s. 94.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 26

◀ **Tjenesten er strix** : Da Hummer har fundet Klister på skovtur, vil han i 11. scene bringe denne tilbage til København for at sætte ham i arresten. »Det er dog ikke Alvor?« spørger Klister, hvortil Hummer svarer: »Jeg beder Dem være overbeviist om, at jeg i Alting er ganske til Deres Tjeneste. Men Ordren er strix. De kan troe, det er ikke for vor Fornøielses Skyld, at jeg og Folkene ere travet ud til Slottenlundskov«, s. 263.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 28

◀ **Gilliotine** : dvs. guillotine.

I trykt udgave: Bind 27 side 438 linje 28

◀ **svinepolidsk** : dvs. svinepolisk, snedig, lumsk på en lun el. enfoldig måde.

I trykt udgave: Bind 27 side 439 linje 1

◀ **intet mindre end** : alt andet end, det modsatte af.

I trykt udgave: Bind 27 side 439 linje 10

◀ **Den Gestus af ham ... et Sæt i Knæerne** : Dette træk af Rosenkildes udførelse af Hummer findes ikke anført i regi-bemærkningerne til stykket. - **et Sæt i Knæerne**: Udtrykket bruges om det at synke lidt sammen, bøje i knæene, fx når man går.

I trykt udgave: Bind 27 side 439 linje 12

◀ **Mynsters sidste Prædikener** : Jakob Peter Mynster (1775-1854), da. teolog, præst, forf. og politiker; fra 1834 biskop over Sjællands stift. Han var sin tids store prædikant og havde et betydeligt videnskabeligt og opbyggeligt forfatterskab bag sig. Efter i længere tid ikke at have udgivet nogle prædikener udsendte Mynster *Prædikener holdte i Kirkeaaet 1846-47*, Kbh. 1847, ktl. 231; averteret som udkommet i

Adresseavisen, nr. 294, den 14. dec. 1847. Det er denne samling, SK sigter til.

I trykt udgave: Bind 27 side 439 linje 14

◀ **aflægs** : udslidt.

I trykt udgave: Bind 27 side 439 linje 24

◀ **Paradigmet** : i grammatikken: bøjningsmønstret.

I trykt udgave: Bind 27 side 439 linje 29

◀ **defectiv** : ufuldstændig, mangelfuld; i grammatikken om ord, som mangler nogle bøjningsformer.

I trykt udgave: Bind 27 side 439 linje 29

◀ **Casus** : I grammatikken betegner 'casus' den bøjningsform, som angiver et givet ords forhold til et andet.

I trykt udgave: Bind 27 side 439 linje 30

◀ **en Olding paa 72** : J.P. Mynster var fyldt 72 år den 8. nov. 1847.

I trykt udgave: Bind 27 side 440 linje 2

◀ **Concessionen** : indrømmelsen, tilståelsen.

I trykt udgave: Bind 27 side 440 linje 7

◀ **Han siger at det beroer paa ... om den skal fortsættes** : hentyder til afslutningen på den »Forerindring«, som findes i J.P. Mynsters *Prædikener holdte i Kirkeaaet 1846-47*, hvori det hedder: »Denne Samling udgives til et Forsøg, og det vil beroe paa, hvorvidt dette Forsøg lykkes, om mueligen endnu et Udvalg af senere holdte Prædikener i sin Tiid skal udgives. Men i det disse Linier nedskrives, har Forfatteren ikke forglemt sine Aars Tal, og at let den Tid kunde være forhaanden, da enten Timeglasset vil være udrundet, eller Kraften vil fattes til at frembringe Noget, hvorved der kunde haabes Velsignelse.«

I trykt udgave: Bind 27 side 440 linje 9

◀ **følte sin Kraft usvækket**: meningen er: svækket.

I trykt udgave: Bind 27 side 440 linje 11

◀ **Gl. er han forøvrigt ikke bleven ... efter Kildens Kølighed** : sml. en tilsvarende passage i »Bogen om Adler« (1846-47), hvor det hedder: »Biskop Mynster har ikke det Mindste af Det, som man i strængeste Forstand maatte kalde den særlige Enkeltes Signalement. Tværtimod, med ophøiet Rolighed, glad hvilende i sin Overbeviisning som rigeligt Indhold for et riigholdigt Liv, med formanende Eftertryk, med Alvorens ædruelige Besindighed, indtil Grændsen af en ædel lille ironisk Vending mod fortunlede Hoveder har denne Mand bestandigt vedkjendt sig, at det ikke var noget Nyt, han havde at bringe, at det tvertimod var det gamle Bekjendte; han har aldrig rokket ved det Bestaaendes Piller, tvertimod har han selv staaet urokket som en Grund-Pille. Og naar han reviderer første Oplag af sine tidligste Prædikener, saa 'finder han Intet at forandre i det Væsentlige' (som havde han siden den Tid maaskee været saa heldig at overkomme een eller anden frisk arriveret systematisk Nyhed); og naar han engang paa sit Dødsleie, ikke for det ny Oplags Skyld, men til Vitterlighed reviderer alle Prædikenerne, saa finder han formodentligen igjen 'Intet at forandre i det Væsentlige'. Nei, det var Altsammen det gamle Bekjendte – som dog i ham fandt et saa friskt og saa forfriskende Udspring, et saa ædelt, saa skjønt og saa riigt Udtryk, at han i et langt Liv bevæger Mange, forunderligtnok ved det Gamle [og at efter hans Død Mange, bevægede, ville længes efter denne Gamle og dette Gamle] og Bekjendte, og at han efter sin Død vil vedblive at bevæge Mange, der vil længes efter dette Bekjendte som man længes efter Ungdommens Liflighed, som man i Sommerens Varme kan længes efter Kildens Kølighed – forunderligt nok, at det skal være noget Gammelt og Bekjendt!« (*Pap.* VII B 235, s. 43f.). – Mange **ville**: vil.

I trykt udgave: Bind 27 side 440 linje 18

◀ **denne lille Samling** : J.P. Mynsters *Prædikener holdte i Kirkeaaet 1846-47* indeholder tolv prædikener fordelt på 163 sider.

I trykt udgave: Bind 27 side 440 linje 25

◀ **kommen i 1ste Klasse af Rangen** : Den 28. juni 1847 blev Mynster som en af landets højstrangerende borgere placeret i rangforordningens 1. klasse, nr. 13.

I trykt udgave: Bind 27 side 440 linje 35

◀ **Goldschmidt** : Meir Aron Goldschmidt (1819-87), da forfatter af jødisk afstamning, journalist og publicist. Han grundlagde satirebladet *Corsaren* i 1840 og var bladets egentlige redaktør til den 2. okt. 1846, da han afhændede det og drog ud på en ét-årig udlandsrejse. Han var forfatter af romanen *En Jøde* fra 1845, ligesom han fra dec. 1847 genoptog sin redaktør-virksomhed med sit nye månedsskrift *Nord og Syd*.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 1

◀ **sit Program** : Der sigtes til Goldschmidts udførlige »Program« for det nye tidsskrift, trykt i *Nord og Syd. Et Maanedsskrift*, red. og udg. af M. Goldschmidt, bd. 1, første kvartal 1848, Kbh. 1848 (avteret som udkommet i *Adresseavisen*, nr. 302, den 23. dec. 1847), s. 1-34. Goldschmidt erklærer, at han ønsker at skrive for folket. Han forklarer hensigten med sit tidsskrift ved at indkredse den idé, han vil virke for. Det sker gennem de fire kapitler: »Regeringen« (s. 2-8), »Oppositionen« (s. 8-22), »Folket« (s. 22-29) og »Vor Stilling« (s. 30-34).

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 2

◀ **en Confirmant, ell. En der skal staa næste Søndag** : hentyder sarkastisk til Goldschmidts historiske fremstilling (i sit »Program«) af den politiske friheds udvikling. I kapitlet om oppositionen fremstiller han tillige den udvikling, kristendommen har gennemgået ift. friheden (»Program«, s. 13-21). Udtrykket 'stå konfirmand' betyder: blive konfirmeret, mens udtrykket konfirmand også brugtes om en umoden, barnagtig person.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 2

◀ **om hvad en Fri-Stat er** : Hovedtemaet i Goldschmidts »Program« er udviklingen frem mod en fristat, dvs. en stat, hvor folket selv bestemmer, en republik.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 4

◀ **Candidat-Prosa** : Udtrykket skyldes G.C. Lichtenberg og betegner det at skrive smart om banaliteter, jf. journaloptegnelsen DD:29, i *SKS* 17, 231.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 5

◀ **Præleminair Examen for danske Jurister og Vetrinairer** : den præliminæreksamen el. forberedelseseksamen, som skulle bestås, før man kunne læse jura eller til veterinærvidenskab, dvs. dyrlæge.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 6

◀ **den privilegerede Foragteligheds Betryggelse** : Udtrykkene sigter til den Goldschmidt, der som redaktør for satirebladet *Corsaren* 1840-46 gemte sig bag anonymitet og bag såkaldt ansvarshavende redaktører, som han havde betalt (441,23). SK omtaler ofte *Corsaren* som 'den litterære foragtelighed', hvormed antydes, at bladet har 'prostitueret' sig. Når det omtales som den 'privilegerede', hentydes til, at *Corsaren* havde privilegium på at prostituere sig, ligesom *Adresseavisen* og *Berlingske Tidende* havde privilegium på betalte annoncer.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 7

◀ **Dandseboder** : (egl. dansegulve), især spøgefuldt el. foragteligt om lokaler, hvor der afholdes offentlig dans, dansebuler.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 9

◀ **Han siger selv: De have dog betinget sig ... trykkes i udenlandske Journaler** : se »Program«, s. 33f., hvor Goldschmidt skriver: »Foruden den indenlandske Politik ville vi behandle den udenlandske, fordi begge, fornuftigt opfattede, ere uadskillige, og det er især af Hensyn hertil, at vi have valgt at udgive et Maanedsskrift paa 6 Ark, da den udenlandske Politik ikke er tilladt Dag- og Ugeblade. Og det er paa Grund af den sideordnede Interesse, hvormed vi ville omtale de udenlandske Anliggender, levere Billeder og Skizzer fra fjerne Lande, at vi have givet dette Skrift Navn af: *Nord og Syd*. Til Medarbejdere i denne Retning have vi Venner i Tydskland, Schweitz, Frankrig og Italien; de have ikke lovet at berette os Nyheder, men meddele Oversigter over Tilstanden i de forskjellige Stater til forskjellige Tider, populaire Skildringer af de politiske, litteraire, sociale og commercielle Forhold. Aftalen er, at disse Meddelelser senere kunne [kan] trykkes i de respective Landes Journaler eller Revüer. Foreløbig kunne vi selv uden Hjælp af Medarbejdere levere endeel Beskrivelser og Skildringer fra Syden.«

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 15

◀ **Glæde over Danmark** : Det bevingede udtryk sigter til titlen på digt af Poul Martin Møller. På sin lange rejse til Østen i 1819-21 skrev han digtet »Rosen blusser alt i Danas Have«, udg. under titlen »Glæde over Danmark« i K.L. Rahbeks *Tilskuerne. Et Ugeskrift* nr. 47, bd. 1, Kbh. 1823, s. 374-376, senere genudgivet i *Efterladte Skrifter* bd. 1, 1839, s. 47-49.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 16

◀ **første** : dvs. den førende.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 18

◀ **»fra hvilken han nyligen er vendt tilbage«** : Hvis der er tale om et citat, er det ikke identificeret.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 19

◀ **til den europæiske Conferents i Neuchatel (hvor han har været cfr.)** : Goldschmidt antyder, at han har opholdt sig i Neuchatel i Svejts, jf. artiklen »Om Schweitz« i *Nord og Syd* bd. 1, 2. hæfte, s. 121f. – **cfr.:** konferer, jævnfør.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 20

◀ **lade sig paa vanlig Viis repræsentere (som Konger af Ministre) saa han af - en Sjouer** : Goldschmidt var 1840-46 redaktør for *Corsaren*. Dette satireblad var som andre blade og aviser underlagt censur. Da bladet skulle have en ansvarshavende redaktørs navn trykt på forsiden, betalte Goldschmidt stråmænd for at låne deres navn. Allerede i *Corsaren*, nr. 27, den 7. maj 1841, bemærkes, at »Folk lægge os det tillast, at vi have antaget Arbeidsmænd og Sjouere til ansvarshavende Redacteurer«. – **Sjouer:** ufaglært person, som lever af løst arbejde; overført: slyngel.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 23

◀ **dem Geert W. ... traf paa sin Reise ... drak Duus med** : Der sigtes til 8. scene af L. Holbergs komedie (i én akt) *Mester Gert Westphaler eller Den meget talende Barbeer* (1724), hvor apotekersvenden fortæller, at han tidligere har været svend i Harsløv og derved kommer til at friste Gert til en af sine længere rejseberetninger: »Ja vist er jeg kiendt i Haderslev; Jeg reiste engang derfra til Kiel, men glemmer aldrig den Reise. Blant andre, som var i Følge med mig, var en Hattemager Svend, et brav stykke Karl, som endnu boer i Kiel, og holdes for den beste Mester, (alle Hatter, jeg har brugt udi lang Tiid, er af hans Arbeyde; thi han gjør dem saa ærlige og trofaste, som nogen udi Jylland.) Summa summarum: Vi reyser sammen til Kiel ... (...)«. Og flere replikker senere: »Ej Monsieur! bliv ikke saa utaalmodig, nu vil jeg da gaae dette forbi, og fortælle om Reysen: Vi fandt udi den første Kroe paa Veyen en Mand, som saae meget vel ud, med støbte Sølv Knapper i sin Kiøle, og sorte Fløyels Buxer; den samme Mand taledede os meget venlig til, og sagde: Mosiørs, skal vi ikke drikke sammen? Vi takkede for den Ære, han vilde gjøre os, og drak med ham det ene Kruus efter det andet in bona Charitate, indtil vi blev (reverenter tælt) halv drukne; da bød han sig omsider til at drikke duus med os, vi bukkede og krummede os, og drak Duus med ham. Foermanden sad imidlertid og smilede udi en Krog; vi spurgte ham nogle Gange: Swager! warumb lachte er? Men han svarede altid: Nichts. Endelig, da vores nye Duus-Broer var gaaen bort, fik vi at høre, det var Bøddelen af Slesvig (...)«, *Den Danske Skue-Plads* bd. 1-7, Kbh. 1758 eller 1788 [1731-54], ktl. 1566-1567; bd. 1. Bindene er uden årstal og sidetal. Stykket havde sidst været opført på Det kgl. Teater den 28. nov. 1843.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 27

◀ **Subscriptions-Forholdet** : sml. nærværende optegnelse med Papir 382, i *SKS* 27, 453f., som daterer sig jan. 1848.

I trykt udgave: Bind 27 side 441 linje 31

◀ **ret tilgavns** : fuldt ud, grundigt.

I trykt udgave: Bind 27 side 442 linje 4

◀ **Overordl.** : dvs. overordentligt.

I trykt udgave: Bind 27 side 442 linje 10

◀ **Henriks Forklaring hos Holberg Rangspersonerne ... daarligste Stykke af Stegen** : sigter til 2. akt, 9. scene af Ludvig Holbergs komedie *Henrich og Pernille* (trykt 1731), hvor den fornemme Leanders karl, Arv, gør Henrich, Leanders tjener, opmærksom på, at selv om denne blev velhavende, så blev han dog aldrig fornem. Hertil svarer Henrich: »Jo vist; Thi naar jeg og min Herre siden kom i Vertskab sammen, saa gav Verten vel Herren det fornemmeste Sæde, men mig den mageligste Stoel. Naar en Kapun skulde deeles, fik Herren det første Stykke, men enten af Halsen eller Ryggen, men jeg med de sidste fik Brysted, saa Herren

fik Complimenter for sin Tituls Skyld, men jeg solid Ære formedelst mit Gods, og fordi jeg kunde tractere Verten dobbelt igien. Jeg tiente, førend jeg kom til Monsr. Leander, hos en fornemme Mand, som var kommen til Agters. Den samme, erindrer jeg, blev engang inviteret paa Caffee paa et Sted, hvor ogsaa var en riig Kieldermand. Man syntes at gjøre min Herre meest Ære og skienkede først for ham, men det var for at forsøge paa hans Skaal, om Caffeen havde sat sig; thi Kieldermanden fik altid den sidste Koppe, men den beste. Aarsagen var let at fatte; Thi naar Verten kom til min Herre igien, fik han kun en Prise Tobak, men hos Kieldermanden et godt Maaltid«, *Den Danske Skue-Plads* (441,27) bd. 4.

I trykt udgave: Bind 27 side 442 linje 18

◀ **dens beskikkede Lærer** : dvs. den tildelte præst.

I trykt udgave: Bind 27 side 442 linje 30

◀ **urolige** : bringer uro i.

I trykt udgave: Bind 27 side 442 linje 33

◀ **n: A** : »nærværende Aar«, dvs. 1848 (sml. Papir 382, i *SKS* 27, 454, 3).

I trykt udgave: Bind 27 side 443 linje 10